

Opinia w sprawie legalności postanowień

Statutu Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach

Zgodnie ze Statutem Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach corocznie w październiku obchodzone jest uroczyste Święto Patrona Szkoły, którym jest św. Jan Paweł II. W związku z obchodami może ulec zmianie dzienny rozkład zajęć. W ramach obchodów Święta Patrona Szkoły uczniowie uczestniczą w mszy świętej z zachowaniem zasady dobrowolności (§ 74 ust. 4 Statutu). Tym samym Szkoła wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględnia wolę rodziców uczniów, a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II, która jednoznacznie kojarzy się z katolicyzmem (§ 72 ust. 5 Statutu). Ponadto, zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 2 Statutu kształcenie ogólne w Szkole Podstawowej w Zielonkach ma na celu rozwijanie postaw i wartości zgodnie z nauką głoszoną przez Patrona Szkoły Jana Pawła II.

Postanowienia te – zwyczajowo spotykane w tego typu aktach – odnoszą się do sposobu świętowania dnia patrona w społeczności szkolnej oraz krzewienia idei wynikających z przyjętego patronatu w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Już na wstępie trzeba podkreślić, że postanowienia te są zgodne z art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996), zgodnie z którym statut szkoły reguluje m.in. cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej. W tym kontekście istotne jest, że zgodnie z preambułą Prawa oświatowego nauczanie i wychowanie w szkole musi odbywać się z poszanowaniem chrześcijańskiego systemu wartości i służyć m.in. rozwijaniu poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego. Jednocześnie trzeba podkreślić, że postanowienia te są w pełni zgodne z Konstytucją RP z 1997 r. – zarówno w zakresie standardu bezstronności światopoglądowej władz publicznych, jak obowiązku kultywowania chrześcijańskiego dziedzictwa Narodu.

Obowiązująca ustawa zasadnicza już w swojej preambule – będącej integralną częścią Konstytucji, a tym samym źródłem wynikających z niej norm – odwołuje się do chrześcijańskiego dziedzictwa i immamentnie zawartych w nim chrześcijańskich wartości, których obrońcą bez żadnej wątpliwości był papież Jan Paweł II. Ustrojodawca we wstępie do Konstytucji z 1997 r. wprost wyraził wdzięczność za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu. Stąd

też, skoro jednym z podstawowych obowiązków władz Rzeczypospolitej Polskiej jest strzeżenie dziedzictwa narodowego (art. 5), w którego skład wchodzi kultura Narodu¹, konstytucyjnym obowiązkiem władz publicznych i podległych im jednostek (np. szkół) jest pielęgnowanie tego dziedzictwa. Oczywiście jest, że obowiązek ten należy wykonywać także poprzez odpowiednią edukację dzieci i młodzieży.

Trzeba przede wszystkim pamiętać, na co słusznie zwrócił uwagę Lech Morawski, „że w demokratycznym państwie prawa mają nie tylko mniejszości, ale również większość, a najważniejszym prawem każdej większości jest prawo do samostanowienia o zasadach życia politycznego, ekonomicznego i społecznego, a więc także do decydowania o tym, na jakich wartościach będzie się opierać życie publiczne i jakie symbole tożsamości narodowej będą obecne w przestrzeni publicznej”².

Oczywiście jest, że szkoła jest przestrzenią publiczną, w której możliwa i w pełni dozwolona jest ekspresja religijna. Zgodnie z art. 25 ust. 2 Konstytucji RP władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym. Już z samego brzmienia tego przepisu jasno wynika, że zapewnienie możliwości ekspresji przekonań religijnych jest obowiązkiem władz publicznych, w żaden sposób niestojącym w sprzeczności z ich bezstronnością światopoglądową³. Przywołane już wartości wyrażone w preambule obowiązującej ustawy zasadniczej mają charakter norm konstytucyjnych, zobowiązujących władze publiczne do ich zachowania zarówno w sferze stanowienia, jak i stosowania prawa⁴.

W tej perspektywie należy jednoznacznie stwierdzić, że § 74 ust. 4, § 72 ust. 5 oraz § 3 ust. 2 pkt 2 Statutu Szkoły Podstawowej w Zielonkach spełniają konstytucyjne standardy w zakresie konieczności zachowania chrześcijańskiego dziedzictwa Narodu oraz bezstronności władz publicznych. Zgodnie z obowiązującą ustawą zasadniczą szkoła, jako przestrzeń publiczna, może być przestrzenią ekspresji religijnej, do której prawo w miejscach publicznych jednoznacznie gwarantuje art. 53 ust. 2 Konstytucji. Konkretyzacją tego prawa jest możliwość zorganizowania – w myśl § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie

¹ Zob. P. Sarnecki, *Komentarz do art. 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Lex 2016.

² L. Morawski, *Opinia w sprawie wniosku grupy posłów o wydanie zarządzenia nakazującego usunięcie krzyża łacińskiego znajdującego się w sali posiedzeń Sejmu RP*, „Zeszyty Prawnicze BAS”, 4(2011), s. 110.

³ W orzecznictwie ta zasada została określona jako oznaczająca „życzliwe zainteresowanie” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 25 listopada 2010 r., I ACa 363/10, „Przegląd Prawa Wyznaniowego” 2012, t. 4, s. 200, 209).

⁴ D. Dudek, P. Stanisławski, *Opinia prawna w sprawie wniosku grupy posłów o usunięcie krzyża z sali posiedzeń plenarnych Sejmu RP*, „Zeszyty Prawnicze BAS”, 4(2011), s. 95.

warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36, poz. 155 ze zm.) – modlitwy w szkole oraz zamieszczenia w jej salach krzyża. Wobec tego środowisko szkolne powinno być w sposób szczególny otwarte na obecność w nim religii katolickiej i chrześcijańskiego dziedzictwa Narodu (chrześcijańskich wartości).

Jednocześnie omawiane regulacje statutu w pełni gwarantują prawa wychowanków i ich rodziców nie chcących uczestniczyć w praktykach religijnych Kościoła rzymskokatolickiego, którego zwierzchnikiem był papież Jan Paweł II. Statut jednoznacznie stanowi, że udział we mszy św. jest dobrowolny. Tym samym statut spełnia wymagania art. 53 ust. 6 Konstytucji gwarantującego, że nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych. Trzeba pamiętać, że o ile zagwarantowanie dobrowolności uczestnictwa we mszy św. uniemożliwia zmuszanie kogokolwiek do udziału w tej praktyce religijnej, o tyle wprowadzenie do statutu szkoły postanowienia zakazującego uczestnictwa w takiej celebracji oznaczałoby złamanie zakazu zmuszania do nieuczestniczenia. W praktyce wprowadzenie takiej regulacji sprowadziłoby się do uniemożliwienia uczniom praktykowania przez nich religii w przestrzeni publicznej.

Na zakończenie warto odnieść się do jeszcze jednej kwestii podnoszonej przez Fundację Wolność od Religii. Otóż wybór patrona szkoły następuje z uwzględnieniem życiorysu danej osoby, jej dokonań, czy życiowej, godnej naśladowania, postawy. Stąd też patron szkoły winien być w niej przedstawiany, zgodnie z jego prawdziwym życiorysem. W związku z tym, wręcz za absurdalne należy uznać żądania ocenzurowania życia i działalności Jana Pawła II, przemilczenia jego religijnego wymiaru oraz umieszczenia go w kręgu osób o bliżej nieokreślonym „dorobku humanistycznym” (*vide*: „nauka Jana Pawła II nie była nauką o świeckim charakterze, a o charakterze religijnym. Gdyby natomiast szkoła chciała podkreślić dorobek humanistyczny Jana Pawła II jako wybitnej postaci, to mogła przecież przyjąć świętowanie osoby Karola Wojtyły – pod prawdziwym imieniem i nazwiskiem – a nie pod imieniem, pod którym był on głową kościoła”). Takie żądania są nie tylko ahistoryczne, ale wprost prowadzą do zafałszowania życiorysu Jana Pawła II, przedstawiania Go w sposób wypaczony. Noszą również znamiona dyskryminacji i wykluczania katolików z życia publicznego. Tym samym, gdyby przychylić się do żądania Fundacji Wolność od Religii, to wówczas nauczyciele byłiby po prostu zmuszeni do wypaczania i zakłamywania postaci Papieża-Polaka. To z kolei stoi w sprzeczności z fundamentalnymi wartościami moralnymi i ogólnoludzkimi wartościami, o których mowa w Konstytucji RP.

W związku z powyższym nie ulega najmniejszym wątpliwościom, iż postanowienia Statutu Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach są w pełni zgodne z prawem powszechnie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, na czele z Konstytucją RP, a nawet należy je uznać za doskonały przykład realizowania w praktyce powinności wyrażania wdzięczności za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu, o której mowa we wstępie do polskiej ustawy zasadniczej.